Sygn. akt III CSK 193/08

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)
SSN Marian Kocon
SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa L.(...) sp. z o.o. w L.
przeciwko J. S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 18 grudnia 2008 r., skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 14 grudnia 2007 r., sygn. akt I ACa (…),

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w N. wyrokiem z dnia 23 maja 2007 r. oddalił powództwo o zapłatę wniesione przez „L.(...)" Spółkę z o.o. w L. przeciwko pozwanemu J. S. Sąd ten ustalił, że pozwany, który jest komornikiem sądowym przy Sądzie Rejonowym w L., w grudniu 1998 r. wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko stronie powodowej. W styczniu 1999 r. zajął ruchomości dłużnika w postaci wina owocowego. Zajęcia wina

dokonał ponownie w kwietniu 1999 r. Pozwany sprzedał łącznie 212 670 litrów zajętego wina. W styczniu 1999 r. przekazał także do sprzedaży komisowej spółce PUH „P.(…)" 86 000 litrów wina. Należność z tego tytułu nie została przez tę spółkę uregulowana. W czasie kontroli skarbowej przeprowadzonej w 1999 r. ustalono, że strona powodowa prowadziła sprzedaż wina, która nie była dokumentowana fakturami i nie deklarowano podatku akcyzowego wynikającego z wydania wina kontrahentom. Pozwany nie wydawał zgody na wydawanie wina przez powodową spółkę. Postępowanie egzekucyjne zostało umorzone w marcu 2001 r. W 2003 r. Prokuratura Okręgowa w N. umorzyła postępowanie przygotowawcze prowadzone w sprawie czynności dokonywanych przez organy kontroli skarbowej w 1999 r.

Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie z uwagi na upływ terminu przedawnienia. Nadto strona powodowa nie wykazała bezprawności działania komornika i związku przyczynowego między działaniem komornika a szkodą.

Apelacja strony powodowej została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14 grudnia 2007 r. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego oraz jego ocenę, że roszczenie strony powodowej uległo przedawnieniu w sytuacji, gdy brak było podstaw do przypisania pozwanemu popełnienia przestępstwa.

Skarga kasacyjna strony powodowej została oparta o obie podstawy określone w art. 398^3 § 1 k.p.c. Zarzucono w niej naruszenie art. 442 § 2 k.c., art. 442^1 § 2 k.c., art. 23 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz art. 378 § 1 k.p.c. W oparciu o te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w N. i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania skarżący podniósł zasadnie, że Sąd Apelacyjny nie odniósł się do art. 23 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, a miał on zastosowanie w sprawie. Uchybienie to ostatecznie nie miało jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Po pierwsze przepis ten, w brzmieniu obowiązującym w dacie zdarzenia, które miało uzasadniać odpowiedzialność pozwanego, nie określał samodzielnie wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej komornika. Nie ulega jednocześnie wątpliwości, że Sąd Apelacyjny istnienie podstaw odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego rozważał stosownie

do zasad odpowiedzialności deliktowej. Zastosowanie art. 23 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji z tego punktu widzenia miało znaczenie jedynie dla oceny, czy odpowiedzialność pozwanego opierała się o przesłankę winy. Po drugie oddalenie powództwa, a następnie apelacji nie miało związku z oceną winy pozwanego jako ewentualnej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej. Zasadniczą podstawą oddalenia powództwa było stwierdzenie, że roszczenia odszkodowawcze uległo przedawnieniu. Art. 23 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji nie reguluje zaś w żadnym razie kwestii związanych z przedawnieniem roszczeń odszkodowawczych przeciwko komornikom.

Istota sporu sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy roszczenie strony powodowej uległo przedawnieniu na gruncie art. 442 § 2 k.c. Przepis ten (obecnie art. 442^1 k.c.) przewiduje dłuższy termin przedawnienia roszczeń z deliktu, jeżeli szkoda jest wynikiem zbrodni lub występku. Skarżący w sytuacji, w której w postępowaniu karnym nie stwierdzono popełnienia przestępstwa, kwestionował ocenę Sądu drugiej instancji, że działanie komornika nie miało cech przestępstwa. Należy zgodzić się z jego poglądem, że w takiej sytuacji sąd cywilny jest uprawniony do dokonania własnej oceny, czy popełnione zostało przestępstwo. Skarżący błędnie jednak ogranicza możliwość weryfikacji tej oceny do dokonania kwalifikacji działania pozwanego jako określonego przestępstwa.

Wymaga jednak podkreślenia, że skarżący dostrzega, że jest to możliwe na podstawie „ustalonego stanu faktycznego". Jak powszechnie przyjmuje się w literaturze stwierdzenie przez sąd cywilny, że popełnione zostało przestępstwo, wymaga dokonania własnych ustaleń dotyczących istnienia podmiotowych i przedmiotowych znamion przestępstwa, według zasad przewidzianych w prawie karnym.

Należy do nich między innymi bezprawność działania i wina sprawcy szkody. Elementy te podlegają ustaleniu przez sąd cywilny. Również w orzecznictwie przyjmowano, że istnienie podmiotowych i przedmiotowych znamion czynu karalnego ustala sąd cywilny (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 1997 r., I CKN 308/97 i 21 listopada 2001 r., II UKN 633/00, OSNP 2003, Nr 17, poz. 422). Ustalenia w tym zakresie, jako elementy stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia, nie mogą być przedmiotem zarzutów kasacyjnych i podlegać kontroli w postępowania kasacyjnym (art. 398^3 § 1 k.p.c.). Tym samym zarzut skargi kasacyjnej dotyczący naruszenia art. 442 § 2 k.c. w wyniku jego niezastosowania, nie mógł być skonstruowany w sposób sformułowany w skardze kasacyjnej strony powodowej, gdzie

stwierdzono, że w oparciu o ustalenia faktyczne należało przyjąć, że pozwany dopuścił się przestępstwa.

Z przyczyn wyżej wskazanych skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398^{14} k.p.c.